

Profesor Władysław Piotr Zaczyński (1930–2017)

Jak cytować [how to cite]: Jagiela, J., Łęski, Z. (2017). Profesor Władysław Piotr Zaczyński (1930–2017). *Edukacyjna Analiza Transakcyjna*, 6, 15–18.

23 grudnia 2017 roku, w dzień przed Wigilią Bożego Narodzenia, zmarł prof. zw. dr hab. Władysław Piotr Zaczyński. Jeden z najbardziej rozpoznawanych i cenionych polskich dydaktyków i metodologów pedagogiki. Emerytowany profesor Wydziału Pedagogicznego Uniwersytetu Warszawskiego, gdzie przez wiele lat kierował Katedrą Technologii Kształcenia. Pracował też na innych, niepublicznych uczelniach i był wieloletnim członkiem Komitetu Nauk Pedagogicznych PAN.

Profesor Władysław Piotr Zaczyński

Profesor Władysław Piotr Zaczyński wprawdzie nie zajmował się nigdy bezpośrednio koncepcją analizy transakcyjnej, jednak jako członek Zespołu Badawczego Edukacyjnej Analizy Transakcyjnej wielokrotnie korzystaliśmy z jego wsparcia i życzliwej opieki. Recenzował wiele naszych książek i publikacji, a przede wszystkim znajdował się na liście recenzentów czasopisma „Edukacyjna Analiza Transakcyjna”. Potrafił dostrzec zasadność i przydatność koncepcji AT w edukacji, czego dał wyraz w jednej z recenzji, napisanej w tak charakterystyczny dla siebie sposób:

A sens ogłaszania drukiem ocenianego zbioru prac jest mocno w pracach autorów uzasadniony. Wskazywanie na to, że AT i edukacja mają wspólny cel, którym jest w rzeczy samej integracja psychiczna osoby; i że „[...] spójność osiągnięta w procesie integracji [...] służy osiągnięciu przez jednostkę własnej tożsamości”, a ta przecież jest warunkiem podmiotowej obecności ucznia, wychowanka w procesach edukacyjnych. Zdań tego typu „posianych” w różnych miejscach recenzowanej książki jest wiele i nie chodzi o to, by je z ich miejsc przenosić. Powtórzenie w tekstach różnych autorów w opracowaniu zbiorowym nie są wadą, ani też słabością, są autorskim prawem do budowania własnej narracji (ukochane słowo postmodernistów).

Warto również zauważyć, iż propagowana oraz rozwijana przez Profesora Władysława Piotra Zaczyńskiego koncepcja kształcenia wielostronnego zbieżna

jest w pewien sposób z założeniami analizy transakcyjnej. Jak czytamy w jednej z jego ważniejszych publikacji – *Uczenie przez przeżywanie*: „problemem aktualnie ważnym staje się dla dydaktyki kwestia takich działań dydaktycznych nauczyciela, w których i dzięki którym następować będzie owo pożądane łączenie tych dwóch często przeciwstawianych sobie pierwiastków – umysłu i uczucia, racji i emocji” (1990, s. 155). W perspektywie analizy transakcyjnej można byłoby przecież przyjąć, że umysł to Dorosły, uczucia i emocje to Dziecko, racja to Rodzic. Mamy tu zatem do czynienia z tak bliskim nam jako członkom Zespołu Badawczego Edukacyjnej Analizy Transakcyjnej postulatem wskazującym na konieczność traktowania osobowości jako całości oraz spójnego i harmonijnego rozwijania wszystkich stanów Ja.

Warto też zauważyć, że związek Profesora Władysława Piotra Zaczyńskiego z niektórymi z nas sięga czasów dużo bardziej odległych niż powstanie Zespołu Badawczego Edukacyjnej Analizy Transakcyjnej, a potem czasopisma. Pod kierunkiem Profesora swoją rozprawę doktorską przygotowywał bowiem dr hab. prof. AJD Jarosław Jagieła – obecny kierownik Zespołu, a po latach w ślad za nim poszedł jeden z członków ZBEAT – dr Zbigniew Łęski. Za wsparcie i inspiracje płynące w tamtych czasach od Profesora należy raz jeszcze wyrazić wdzięczność.

Przypomnijmy także IV Międzynarodową Konferencję Naukową „Podstawy Edukacji. Konteksty Dydaktyczne”, zorganizowaną w 2010 roku przez Wydział Pedagogiczny Akademii im. J. Długosza w Częstochowie. Na wniosek m.in. wspomnianego tu już dr. hab. prof. AJD Jarosława Jagieły zaproszono wtedy jako gościa honorowego Profesora Władysława Piotra Zaczyńskiego, aby tym samym uhonorować jubileusz jego osiemdziesiątych urodzin oraz docenić zasługi i dorobek naukowy. Profesor otworzył wtedy sesję plenarną referatem „Ontologiczno-metodologiczne dylematy dydaktyki jako nauki” (później opublikowanym pod tytułem *W poszukiwaniu ontycznej tożsamości dydaktyki*; 2011, s. 21–34). Natomiast w wygłoszonej przez dr. hab. prof. AJD Jarosława Jagiełę laudacji usłyszeliśmy m.in.: „Profesor Władysław Piotr Zaczyński w swoich publikacjach podejmuje najbardziej aktualne i fundamentalne dla dalszego rozwoju współczesnej pedagogiki tematy, stawia pytania zasadnicze, dalekie od przyczynkarskiej fragmentaryczności, czy bezpiecznie podejmowanej tematyki. Każdy, kto zna Profesora Zaczyńskiego, wie, jak bardzo jest uroczym i pełnym humoru człowiekiem. Charakteryzuje Go ogromna bezinteresowność i życzliwość wobec innych, czego sam z wdzięczną pamięcią mogłem doświadczyć. Posiada też cechę szczególną – pewien rodzaj inteligentnego, wysublimowanego poczucia humoru. Dystans do rzeczywistości, okraszony nutą ironii, który znamionuje człowieka zarówno wielkiej mądrości, jak i broniącego się w ten sposób przed wszechobecną głupotą. Jest to człowiek trwałych i najlepszych zasad, ale najdalszy od tego, aby autorytatywnie narzucać je innym. Czując się uczniem Pana Profesora, nie mogę odżalować rad, których onegdaj nie posłuchałem, ale

wychowankowie niestety nie zawsze idą w kierunku wskazanym przez mistrza. Dobry Mistrz pozwala im jednak, gdy tego chcą, wędrować własnymi drogami” (2011, s. 13–18).

Warto też wspomnieć o różnych, czasem dość nietypowych, zainteresowaniach Profesora, które dowodzą, jak wszechstronną i niekonwencjonalną był postacią. Bez wątplenia na czoło wybija się tu fotografika, ale też upodobanie do różnego rodzaju gadżetów, w szczególności urządzeń elektronicznych, które niejednokrotnie konstruował sam. Stąd najbliżsi nazywali Go czasem „gadżeciarzem”. Z dziecięcą pasją oddawał się również nowym i osobliwym, jak na uczonego tej miary, zajęciom, np. wypasowi owiec z juhasami w ukochanej przez siebie Bukowinie Tatrzańskiej. Czytając o tych „dziecięcych” upodobaniach, nie można zapominać, że Profesor był typowym dzieckiem wojny – zamiast zabawy jako kilkuletni chłopiec w czasie okupacji zamuszony był zarabiać na życie swoje i swojej rodziny.

Nie sposób wymienić całego ogromnego dorobku Profesora Władysława Piotra Zaczyńskiego – wielu wypromowanych doktorów i doktorów habilitowanych, autorstwa artykułów naukowych i popularnonaukowych, recenzji oraz szeregu ważnych książek. Warto przypomnieć jego wielokrotnie wznawianą, a napisaną przed tak wielu laty *Pracę badawczą nauczyciela*, którą często po dziś dzień cytują studenci kierunków pedagogicznych, przygotowujący swoje prace dyplomowe. Niewielu autorów dzieł pedagogicznych może pochwalić się taką zasługą.

W rozmowach osób, które miały styczność z Profesorem, bardzo często można było usłyszeć głosy podziwu odnośnie do jego skromności, inteligencji, umiejętności dyskusji, wyrażania swojego zdania, konstruowania wypowiedzi tak, aby była zarówno merytoryczna i ważna, jak i wyrażona pięknym i nietuzinkowym językiem. Profesor był człowiekiem wielkiej uczciwości, honoru i godności. Postacią ze wszech miar niezwykłą oraz godną podziwu. Jak wspomina prof. dr hab. Bogusław Śliwerski na swoim blogu: „Należał do nielicznego grona kadr akademickich okresu PRL, którego kariera naukowa nie była usłana różami. Może dlatego, że był niepokornym dydaktykiem ogólnym humanistycznego nurtu, przeciwstawnego dydaktyce neobehawioralnej czy podporządkowanej radzieckiej teorii kształcenia na bazie doktryny marksistowsko-leninowskiej” (2017). Gdy czytamy te słowa, nie możemy mieć wątpliwości, dlaczego nominację profesorską otrzymał dopiero po zmianach, jakie dokonały się po roku 1989.

Profesor Władysław Piotr Zaczyński był człowiekiem, na którego zawsze mogliśmy liczyć. Udzielając niezwykle cennych merytorycznie komentarzy, zawsze pozostawiał wybór i prawo do poszukiwania własnej drogi rozwoju. Będąc doktorantami Pana Profesora, czujemy się jego dłużnikami i strażnikami

wspomnień oraz pamięci o naszych wspólnych spotkaniach i dorobku naukowym, który nam pozostawił.

Panie Profesorze... Będziemy zawsze o Panu pamiętać!

Jarosław Jagieła
Zbigniew Łęski
z Zespołem Badawczym
Edukacyjnej Analizy Transakcyjnej

Bibliografia

- Zaczyński, W.P. (1990). *Uczenie się przez przeżywanie*. Warszawa: WSiP.
- Jagieła, J. (2011). Człowiek i Dzieło. Profesor Władysław Piotr Zaczyński. W: B. Gofron, A. Gofron (red.), *Podstawy edukacji. Konteksty dydaktyczne* (s. 13–18). Kraków: Oficyna Wydawnicza „Impuls”.
- Zaczyński, W.P. (2011). O poszukiwaniu ontycznej tożsamości dydaktyki. W: B. Gofron, A. Gofron (red.), *Podstawy edukacji. Konteksty dydaktyczne* (s. 21–34). Kraków: Oficyna Wydawnicza „Impuls”.
- Śliwerski, B. (2017). *Zmarł w przeddzień Wigilii Bożego Narodzenia dydaktyk, humanista – Profesor Władysław Piotr Zaczyński*. <http://sliwerski-pedagog.blogspot.com/2017/12/zmar-w-przedzien-wigilii-bozego.html>.
Pobrane 26 grudnia 2017.